№ 67 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 14 **1894** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 14 № 67

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր ընտրութիւններ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թագուհու կայսրուհու ճանապարհորդութիւնը. Սովետների օգնում. Տիֆլիսի [illegible] ցումները. Տեղեկութիւններ խոլերայի մասին. Նամակ խմբագրութեան. Նամակ խմբագրութեան. Նորերի լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Փոխառութեան Հոն-կոնգում. Արաբիայի լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Առողջապահական բժշկական վերահսկողութիւնը դպրոցների մէջ.

ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամբողջ մի տարի անյայտութեան և անորոշութեան մէջ մնալուց յետոյ, Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական հաւաքոյթ հարցը վերջապէս լուծվեց.—Վեհափառ կաթողիկոսը, ինչպէս մեզ հեռագրում են Էջմիածնից, հրամանագրել է Թիֆլիսի առաջնորդին նոր ընտրութիւններ նշանակել, և արդէն այդ ընտրութիւններն էլ նշանակված են ու տեղի կունենան յունիսի 19-ին Թիֆլիսի բոլոր եկեղեցիներում, միանգամից, մի և նոյն օրը։

Այդպէս ուրեմն, նախկին երկու ընտրութիւնները, թէ 1891 թէի ընտրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Մակար կաթողիկոսի կենդանութեան ժամանակ, Մակար կաթողիկոսի առաջնորդութեան օրով, և թէ 1893 թէի ընտրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ տեղակալութեան օրով, բեկանված են։

Առաջին, այն է 1891 թէի ընտրութեան բեկանման պատճառը, թէև պաշտօնապէս մեզ յայտնի չէ, բայց հասկանալի է և պարզ. Այդ ընտրութիւնը կատարվել է արանից մօտ չորս տարի առաջ, և եթէ մինչև այժմ ընդունվեր, որ այդ ընտրութիւնը կատարվել է ամենայն կանոնաւորութեամբ, և բոլոր ընտրված պատգամաւորներն էլ կան, այնու ամենայնիւ այդ ընտրութիւնը հաստատվել չէր կարող Ներսիսեան դպրոցի կանոնադրութեան զօրութեամբ։ կանոնադրութեան մէջ ասված է, որ ընտրված պատգամաւորները իրանց լիազօրութիւնը պահպանում են չորս տարվայ ընթացքում (որպէս զի հոգաբարձուների թիւը պակասած դէպքում նոր ընտրութեամբ լրացնեն), և քանի որ արդէն այդ չորս տարին անցել է, ուրեմն պատգամաւորների լիազօրութիւնն էլ ինքն ըստ ինքեան ոչնչացել է։

Եւ հէնց այդ պարզ, օրինական և լոգիկական պատճառով էր, որ անցեալ 1893 թէին Էջմիածնի հոգևոր իշխանութիւնը անտես արաւ 1891 թէի ընտրութիւնը և նշանակեց նոր ընտրութիւն։ Հասարակութիւնն ընդունելով այդ կարգադրութիւնը, կատարեց ծխական պատգամաւորների ընտրութիւն, որոնք իրանց կողմից անցեալ մայիսին ընտրեցին հոգաբարձուներ և առաջարկեցին տեղակալին՝ ի հաստատութիւն։ Բայց քանի որ այդ միջոցին տեղի ունեցաւ կաթողիկոսական հաստատութիւնը, տեղակալը թողեց հաստատութեան գործը վեհափառին, որը այժմ, մօտ մի տարի անցնելուց յետոյ՝ յայտնեց իր վճիռը, նշանակելով նոր ընտրութիւններ, որ ասել է՝ թէ 1893 թէի ընտրութիւնն էլ բեկանված է։

Բեկանման պատճառները մեզ յայտնի չեն. պաշտօնապէս այդ մասին դեռ ևս ոչինչ չէ յայտարարված։ Սակայն մենք յոյս ունենք և սպասում ենք, որ վեհափառ կաթողիկոսը, յարգելով ժողովրդի իրաւունքները, կը բարեհաճի յայտնել այն պատճառները, որոնց հիման վրա պէտք է համարվել բեկանել եղած ընտրութիւնը, և նոր ընտրութիւն նշանակել։

Այդ կարևոր է մանաւանդ այն պատճառով, որ 1893 թէի ընտրութիւնները կատարվել են ամենայն կանոնաւորութեամբ և հասարակութիւնը մինչև այժմ էլ այն կարծիքի էր, որ այդ ընտրութիւնը լինելով օրինական և կանոնաւոր՝ կը հաստատվի։ Ապա ուրեմն շատ ցանկալի է, որ նոյն հասարակութիւնը իմանայ այն մօտիվները, որոնց հիման վրա ընտրութիւնը բեկանված է, որպէս զի հասարակութիւնը չը գայ այն մտածմունքի և թիւր եզրակացութեան, թէ հոգևոր իշխանութիւնը երբ և լինէ կարող է բեկանել մի օրինաւոր և կանոնաւոր ընտրութիւն։

Եթէ, ի հարկէ, ընտրութեան բեկանողը լինէր առաջնորդը, այն ժամանակ հասարակութիւնը անմիջապէս կը բողոքէր, օրինակ, սինօդի առաջ, իբրև աւելի բարձր ինստանցիայի առաջ. երբ, վերջապէս, ընտրութիւնը բեկանէր ինքը սինօդը, հասարակութիւնը իր բողոքով կը դիմէր կաթողիկոսին, իբրև հոգևոր վարչութեան մէջ ամենաբարձր ինստանցիային։ Բայց քանի որ հոգաբարձական ընտրութեան բեկանողը և նոր ընտրութիւն նշանակողը ինքը ամենաբարձր հոգևոր իշխանութիւնը՝ կաթողիկոսն է, ժողովրդին ուրիշ ոչինչ չէ մնում, բայց եթէ հնազանդվել կաթողիկոսական կարգադրութեան և ձեռնարկել նոր ընտրութեան, յոյս ունենալով, որ, ի հարկէ, նոյն հոգևոր բարձր իշխանութիւնը, յարգելով ժողովրդի կարծիքը, կը յայտարարի բեկանման պատճառները։

Եւ այդպէս ուրեմն, կաթողիկոսական կամքով, Թիֆլիսի հայոց հասարակութիւնը յունիսի 19-ին կոչվում է ընտրութիւններ կատարելու, մի ընտրութիւն, որը մի քանի յայտնի պատճառներով ստացել է մի առանձին կարևորութիւն և արտասովոր հետաքրքրութիւն։

Թող ուրեմն ժողովուրդը նորից դիմէ ընտրութեան և յայտնէ իր կարծիքը։ Բայց այդ կարծիքը իսկութեամբ և ազատ կերպով յայտնելու համար նոյն ժողովուրդը մի բան է պահանջում.— որ ոչ ոք իրաւունք չունենայ սահմանափակելու նրա ծխական ընտրողական իրաւունքները, որ տեղական թեմական իշխանութիւնը ճիշդ ըմբռնի իր պարտաւորութիւնները, և միջոց տայ ժողովրդին անարգել կերպով, առանց ճնշումների, [illegible] հութիւնների ու թիւրիմացութիւնների առիթ չը տայ։

Թիֆլիսի այժմեան թեմական առաջնորդ Սուրէնեան եպիսկոպոսի օրով այս առաջին անգամն է, որ հրապարակ է գալիս ծխական-ընտրողական մի այնպիսի փափուկ և կարևոր գործ, որ պահանջում է առաջնորդից մեծ տակտ, անկողմնապահութիւն, մեծ հեռատեսութիւն և կամքի ույժ։

Ահա մի լաւ առիթ, երբ առաջնորդը կարող է իրան ցոյց տալ, և գրաւել ժողովրդի համակրութիւնը։

Տեսնենք։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԱԳՈՒՀԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀՈՒ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

—

Աբասթումանից, յունիսի 11-ին, «Кавказъ» լրագրի յատուկ թղթակիցը հեռագրում է հետևեալը. «Այսօր, առաւօտեան $9^1/_2$ ժամին Նորին կայսերական Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհին Մեծ իշխանուհի Կսէնիա Ալէքսանդրովնայի և Գէորգի Ալէքսանդրովիչ ու Ալէքսանդր Միխայլովիչ Մեծ իշխանների հետ, ուղեկցութեամբ ֆրէյլինա Օզէրովայի, կայսերական Պալատի մինիստր կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովի, Կովկասի կառավարչապետ գեներալ-ադիւտանտ Շերեմետևի, Թիֆլիսի նահանգապետ իշխան Շերվաշիձէի և ուրիշների բարեհաճեց ճանապարհ ընկնել Աբասթումանից դէպի Բաթում՝ Ռուսաստան գնալու համար։ Աբասթումանը զարդարված է դրօշակներով, ծաղկափնջերով և գորգերով։ Ամառանոցում ապրողները և շրջակայ բնակիչները Թագուհու պալատից դուրս գալը դիմաւորեցին «ուրայի» ոգևորված աղաղակներով։ Յաղթական կամարների մօտ երաժշտական խմբերը ածեցին մարշ և ժողովրդական օրհներգ։

«Նոյն օրը Բարձր ճանապարհորդներին, Ախալցխա քաղաքում, ուր կայսերական Գնացքը ժամանեց առաւօտեան 11 ժամին, դիմաւորեց երկար, անվերջանալի «ուրա»-յով քաղաքի ամբողջ ազգաբնակութիւնը. որը դուրս էր եկել շօսսէի վրա։ Քաղաքա[illegible] Կայսրուհուն։ Զինւորական երաժշտութեան օրկէստրը ածում էր մարշ և ժողովրդական օրհներգ։ Թագուհին խնդիրքներ էր ընդունում։

«Բօրժօմ աւանում, ուր կայսերական գնացքը, որ բաղկացած էր 22 կառքերից, ժամանեց 2 ժամին կէսօրից յետոյ, Կովկասի Օգոստափառ Հիւրերին դիմաւորեցին Մեծ իշխան Նիկօլայ Միխայլովիչ և ժողովրդի անհամար բազմութիւն։ Պալատում նախաճաշիկ կայացաւ, որից յետոյ Թագուհի Կայսրուհին Մեծ իշխանուհի Կսէնիա Ալէքսանդրովնայի և Մեծ իշխան Ալէքսանդր Միխայլովիչի հետ ճանապարհ ընկաւ դէպի Միխայլովօ։ Մեծ իշխաններ Գէորգի Ալէքսանդրովիչ կառքով՝ և Նիկօլայ Միխայլովիչ ձիով ուղեկցում էին Թագուհուն մինչև Բօրժօմի կալուածքի սահմանները, ուր

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ-ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՄԷՋ

—

Դպրոցական բժիշկներ ունենալու կարևորութեան մասին գաղափար տալու համար, թոյլ եմ տալիս ինձ առաջ բերել այստեղ մի քանի թւանշաններ, իմ սեփական պրակտիկայից։

Սեպտեմբերի սկզբին 1892 թ. Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը պատւարեց ինձ իմ հովանաւորութեան յանձնելու իր դպրոցների (Կար ու ձևի և ս. Նշանի) աշակերտուհիներին, իսկ 1893/94 թ. այս դպրոցների վրա աւելացան և Զգրաշէնի երկու սեռի դպրոցը (սեպտեմբեր ամսից), Նորաշէնի (նոյեմբեր ամսից) ու Յովնանեան-Մարիամեան (յունվարից 1894) ծխական ուսումնարանները,—ընդամենը վեց դըպրոցներ, 720 աշակերտուհիներով և աշակերտներով։

Ես այցելում էի այդ դպրոցները իւրաքանչիւր շաբաթը մի անգամ, այնպէս որ բոլոր ուսումնարաններին միասին արել եմ 154 այցելութիւններ, որոնց միջոցին տկարներ և հիւանդներ ներկայացել են ինձ մօտ 2000 հոգի. բացի այդ, ինձ մօտ տուն եկել են մօտ 600 երեխաներ՝ բժշկվելու, որոնք 2000-ի հետ տալիս են 2600 հիւանդների խոշոր թիւը։ Այս թիւը բաժանելով աշակերտների թւի վրա ($2600 : 720 = 3^3/_5$), կը գտնենք, որ իւրաքանչիւր աշակերտ հիւանդացել է $3^3/_5$ անգամ։ Այս 720 երեխաներից հիւանդացել են 490 հոգի, այսինքն, $^2/_3$-ից աւելի։ Հիմի եթէ 2000 բաժանենք 490-ի վրա՝ կը ստանանք $5^1/_3$,—այս նշանակում է, թ է իւրաքանչիւր հիւանդ երեխայ բժշկի անհրաժեշտ կարիք է ունեցել $5^1/_3$ անգամ։

Ահա թէ ինչ հիւանդութիւններ են տիրում մեր դպրոցներում։

1) Արեան պակասութիւն—130 հոգի, որ կանի բոլոր տկարների քառորդից աւելի։ Դպրոցների վերաբերմամբ այս հիւանդութիւնը կազմում է.

Յովնանեան դպր.	12%,	բոլոր աշակերտուհին.		
Զգրաշէնի	»	21%	»	»
Նորաշէնի	»	$7^1/_2$%	»	»
Ս. Նշանի	»	24%	»	»
Կար ու ձևի	»	34%	»	»

Հիւանդացողների թւին (490) վերաբերեալ կը ստանանք.

Յովնանեան դպրոց		. . .	20%
Զգրաշէնի	»	. . .	30%
Նորաշէնի	»	. . .	12%
Ս. Նշանի	»	. . .	28%
Կար ու ձևի	»	. . .	40%

Այսպէս, կար ու ձևի ուսումնարանի բոլոր հիւանդներից 40 տոկոսը արեան պակասութիւն ունեցողներն են,—մի թիւ, որը չէ կարելի անուշադիր թողնել։

2) Գլխացաւ—68 հոգի, ուրեմն բոլոր երեխաների $^1/_{10}$-ը, իսկ հիւանդների մօտ $^1/_6$-ը։ Գլխացաւը շատ տարածված է նոյնպէս կար ու ձևի ուսումնարանում (18%), յետոյ Նորաշէնի դպրոցում (13%), իսկ ամենաքիչը Յովնանեան դպրոցում ($4^1/_2$%)։

3) Սրտի բաբախումն—80 հոգին, բոլոր երեխաներից (720) այս տկարութիւնն ունեն 9%, իսկ հիւանդներից (490-ից) $^1/_6$-ը. ամենամեծ տոկոսը սրտի բաբախման տալիս է ս. Նշանի դըպրոցը ($18^1/_2$%), յետոյ Կար ու Ձևի ուսումնարանը 16%։

4) Ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւնները,—114—ընդհանուր թւից (720) $6^1/_2$%, հիւանդացողների (490) 4%, ամենից մեծ տոկոսն ընկնում է Զգրաշէնի ուսումնարանին, (37%)—յետոյ գալիս է Յովնանեան դպրոցը (24%), ու ս. Նշանը (22%), ամենից քիչ տոկոս տալիս են Կար ու Ձևի աշակերտուհիները (12%)։

5 Հազ—մօտ 100, ընդհանուր աշակերտուհիների թւին վերաբերեալ (720-ին)—8%, հիւանդներին (490) 5%, ամենամեծ թիւը ընկնում է Նորաշէնի ուսումնարանին, որտեղ հիւանդացողների 34% հազ ունեցողներ են, յետոյ ս. Նշանի (29%), Զգրաշէնի օրիորդաց դպրոցը (27%), ամենից քիչը ընկնում է Կար ու Ձևի ուսումնարանին, որտեղ հազողների թիւը հազիւ 1%—է կազմում։

6) Բկացաւեր մեծ քանակութիւնով եղել են ս. Նշանի ուսումնարանում (24%)։

7) Ջերմ—զանազան հիւանդութիւններից առաջացած,—ընդամենը 66, այսինքն 9%, իսկ հիւանդներին համեմատելով 14%. ամենից մեծ տոկոս տալիս է Զգրաշէնի օրիորդաց ուսումնարանը՝ 21%, յետոյ գալիս է Նորաշէնի դպրոցը (բոլոր երեխաների 10%, իսկ հիւանդացողներից 15%), նոյնպէս և Յովնանեան, այն ինչ Կար ու Ձևի ուսումնարանը չնչին տոկոս է ներկայացնում (2%)։

—

Ահա մի քանի թւեր, որոնք մօտաւորապէս պարզում են մեր դպրոցների առողջական դրութիւնը։ Ինչպէս ցոյց է տալիս այս աղիւսակը, մեր թեմական դպրոցներում հիւանդ երեխաների թիւը ահագին է։ Սակայն այս ստատիստիկայի մէջ մի մեծ թերութիւն կայ,—աշակերտների տեսողութեան մասին ոչ մի տեղեկութիւն չը կայ, այն ինչ այդ վերին աստիճանի մի կարևոր խնդիր է, ինչպէս մենք տեսանք առաջիկայ յօդուածներում։

Այս մի խոշոր թերութիւն է, որը եղել է մեզնից անկախ պատճառներով։ Յուսով ենք, որ մեր

Նումեր հրաժեշտի ողջոյն տալու և վերադարձան Բորժոմ. Ջրդամեան եկեղեցում կատարվեց ողջերթի մաղթանք:

«Թագուհին կայարանին աջողութեամբ ժամանեց Միխայլովօ 5 ժամ 45 րոպէին երեկոյեան. Այդտեղ բաղդ ունեցան ներկայանալու Նորին Մեծութեանը շատ բարձրաստիճան անձինք և ուրիշներ: Թագուհուն մատուցվեցին փնջեր: Կայարանից գնացքը ժողովրդի անզգին բազմութեան հուրայի ուղեկցութեամբ ճանապարհ ընկաւ Բաթումի երեկոյեան 6 ժամին:

«Միխայլովօյից երկաթուղու կայարանները զարդարված են (յունիսի 12-ին) դրօշակներով, կանաչով և ծաղիկներով, իսկ Րիոնից նաև լուսավառված են: [illegible] կայարանում Թագուհին կայարանին [illegible] երկար [illegible] գալիս պարզ:

Գնացքը ժամանեց Բաթումի նաւահանգիստը չարաք գիշեր 1 ժամ 15 րոպէին: Նաւահանգստում պատուաւոր պահականոց կար: Ներկայ էին ժողովրդեան անզգին բազմութիւն և տեղական իշխանութիւնները: Երաժշտութիւնը ողջունեց կայսրուհին մարշով, [illegible] Թագուհին գնացքից անցաւ «Ս. Նիկոլայ» շոգենաւը, որը ճանապարհ ընկաւ գիշերով 2 ժամ 20 րոպէին դէպի Նովորոսիյսկ: Լուսավառութիւն կայ քաղաքումս»:

ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ ՕԳՆԻՆ

Ստացանք Թիֆլիսի հայասնունեան, Երևանի ու Կարսի նահանգների սովեալների օգտին.

1) Բաղուից, Ներսէս Աբէլեանի միջոցով 140 րուբլի, հետևեալ ցուցակով. 1) Աւետարանի բաժնից մի քանի ծառայողներից՝ ամսական 12 ր. 2) Թէամաշեանի և Աշաթեանի գործարանի ծառայողներից՝ ամսական 6 ր. 3) Մանթաշեանի գործարանի ծառայողներից՝ ամսական 11 ր. 50 կ., միանուագ՝ 3 ր. 4) Կասպեան ընկ. գործարանի ծառայողներից՝ ամսական 7 ր., միանուագ 23 ր. 5) Նոբելեանների գործարանի ծառայողներից՝ ամսական 4 ր. 6) Սև և Սպիտակ քաղաքների [illegible] միանուագ 18 ր. 50 կ. 7) Ե. Տէր-Յովհաննիսեանի՝ միանուագ՝ 5 ր. 8) Ներսէս Աբէլեանից՝ միանուագ 50 ր. ընդամենը՝ 140 ր.:

2) Թիֆլիսից, Խոյեցոց Աւետիքեանից, 5 րուբլի:

3) Ագդամից, Մարկոս Տէր-Աստուածատրեանի միջոցով, 15 ր. 60 կ., հանգանակած մի քանի անձանց մէջ:

4) Բաղուից, Ա. Կաճկաճեանի միջոցով, 25 րուբլի, հանգանակած վեց հոգու մէջ:

Ուրեմն նախկին 521 րուբլի 24 կ. հետ այժմ ունենք 706 րուբլի 84 կոպէկ:

Այսօր, յունիսի 14-ին ուղարկեցինք.

1) Կարս, Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին, գաղթականների համար 100 ր.:

2) Կաղզուան, Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին՝ 100 րուբլի, տեղական սովեալների համար:

3) Բարեգործական ընկերութեան Թիֆլիսի խորհրդին, եկւոր կարօտեալների համար՝ 100 ր.:

Մեզ մօտ մնաց 406 րուբլի 84 կոպ:

Ուրեմն մինչև այժմ ստացել ենք 6357 րուբլի 69 կ.: Ուղարկել ենք 5951 րուբլի:

ՏԻԿԻՆ ՍԱՎԻՆԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Յունիսի 10-ին տիկին Սավինայի խումբը տուեց իր երկրորդ ներկայացումը: Այս անգամ խաղում էին Մոդէստ Չայկովսկու «Սիմֆօնիա» կոչված 4 գործողութեամբ կոմէդիան: Պիէսան արժանաւորութեան կողմից միջակ և նոյն իսկ թոյլ է: Նրա բովանդակութիւնը հետևեալն է: Մի երիտասարդ, Լադօգին անունով, որ նուիրել է իրան երաժշտութեան և գեղարուեստին, և արդէն կոմպօզիտոր է, օժտված է մի և նոյն ժամանակ շատ իդէալական յատկութիւններով. նա իր կեանքի նպատակ է դրել ծառայել գեղեցկութեան, բարութեան և ազնուութեան: Նա կամենում է անուն հանել, փառք ձեռք բերել ոչ թէ սրա նրա պաշտպանութեան կամ զանազան կապերի շնորհիւ, այլ իր տաղանդի ոյժով, իր սեփական, ինքնուրոյն աշխատութեամբ: Նա յօրինել է մի երաժշտութիւն, սիմֆօնիա, որը սկզբում աննկատելի է անցել, բայց հարուստ և մեկենաս Եադրինցեվը, լսելով այդ երաժշտութիւնը, համարում է նրան հանճարի ծնունդ և նրա հեղինակի մէջ տեսնում է ապագայ փայլուն աստղ, մի մեծ երաժշտական հանճար:

Եադրինցեվ սարքում է բարեգործական նպատակով մի նուագահանդէս, որին պէտք է մասնակցեն, բացի Լադօգինից, մօդայի կոմպօզիտոր Շէպոտիէվը և հռչակաւոր երգչուհի Ելենա Պրոտիչ, որի հանճարի առաջ Լադօգինը ծունր է դնում և պաշտում է նրան. նա համարում է ամենամեծ երջանկութիւն, եթէ կարողանայ, իբրև կոմպօզիտոր՝ արժանանալ Պրոտիչի հաւանութեան: Բայց անուանի երգչուհի Պրոտիչը, որին ոչ մի բան չէ կարողանում երջանկութիւն տալ, ոչ փառքը, ոչ ամեն ևռոպեօ տեղացող ոսկին և ոչ երկրպագուները, որովհետև այդ բոլոր բարիքների մէջ նրա սիրտը մնացել է դատարկ,—տեսնելով և լսելով Լադօգինին, ոչ միայն հաւանում է նրան, այլ և բռնկվում է նրա սիրով և պատրաստ է ամեն բան զոհել, միայն թէ սիրվի Լադօգինից:

Սիրել Պրոտիչին և սիրվել նրանից՝ Լադօգինը համարում է ամենամեծ երջանկութիւն, որովհետև նա երկրպագում է Պրոտիչի տաղանդին և համարում է նրան մարդկանցից ամենակատարեալը: Եւ ահա Պրոտիչը խոստանում է ոչ միայն սէր, այլ և փառք, հարստութիւն, խոստանում է նրա անունը հռչակել տալ ամբողջ Եւրոպայում: Տանում է Լադօգինին արտասահման, որտեղ գործ դնելով իր ազդեցութիւնը, կաշառելով լրագրական ռէցէնզէնտներին, խմբագիրներին, անհագին ծախսեր անելով, մի խօսքով փողի ուժով հռչակել է տալիս Լադօգինի անունը: Երիտասարդ գեղարուեստագէտի մաքուր, ազնիւ, պարզ սիրտը, տեսնելով այդ տեսակ անազնիւ միջոցների գործադրութիւնը, վրդովվում է, զգում է, որ դա անբարոյական գործ է, զայրանում է, բայց Պրոտիչը շարունակ հաւատացնում է նրան, որ այդպէս է պէտք, որ այլապէս նրա հանճարը կը կորչի, որ նա իրաւունք չունի թաղել տալ և չը փայլեցնել իր հանճարը: Անցնում է տարի ու կէս և Լադօգինը զգում է, թէ ինչ վիհի մէջ է գցվել, որքան ընկել է բարոյապէս, թէ որքան անսիրտ, ինքնասէր և խորամանկ կին է Պրոտիչը: Վերջինս նոյնպէս այլ ևս չէ սիրում նրան, ընդհակառակը սկսում է ատել և չը գիտէ ինչպէս նրանից ազատվի: Երկուսի մէջ տեղի են ունենում ծանր տեսարաններ, ընդհարումներ և վերջապէս բաժանվում են: Լադօգինը այնքան վհատված է բարոյապէս, որ այլ ևս կորած է համարում իրան, բայց Եադրինցեվի յորդորը խրախուսում է նրան և նա վճռում է իր ամբողջ կեանքը նուիրել գեղարուեստի ծառայութեան և գրանով քաւել իր յանցանքը:

Չը նայելով պիէսայի անաջողութեան, Սավինայի հզօր տաղանդը մեծ կենդանութիւն տուեց խաղին: Մանաւանդ այն տեսարանները, որտեղ Պրոտիչ արտայայտում էր իր բուռն սէրը և ապա իր բուռն ատելութիւնը, այնպիսի կենդանի կերպով տարաւ Սավինան, որ հանդիսականները երկար ժամանակ գտնվում էին խաղի հրապոյրի ազդեցութեան տակ: Ոչ սակաւ տաղանդաւոր կերպով կատարեց Լադօգինի դերը և դերասան Ագարեվը: Դժբաղդաբար, թատրոնը միայն կիսով չափ լի էր:

Իսկ կիրակի, ամսիս 12-ին, տիկին Սավինան հանդէս եկաւ «Կամելիազարդ տիկին» պիէսի մէջ, Մարգարիտա Գօթիէյի դերում: Այդ նշանաւոր դերը տ. Սավինան կատարեց մեծ աջողութեամբ. նա իրան պահում էր շատ բնական, շատ անկեղծ, հոգու տրամադրութեան փոփոխութիւնները նա արտայայտում է նուրբ և խոր զգացմունքով: Ամենից աւելի աջողվեց նրան երրորդ գործողութիւնը, Արմանի հօր հետ խօսակցութիւնը: Սավինայի խաղով Մարգարիտան ներկայանում է մեր առաջ մի մաքուր, մի ազնիւ անձնաւորութիւն, որ գրաւում է մարդուն՝ իր անսահման անկեղծութեամբ, իր զգացմունքների խորութեամբ:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈԼԵՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Մինչև յունիսի 4-ը ներկայ թ-ի, խոլերայի և խոլերանման հիւանդութիւնների մասին բժշկական դէպարտամենտի նոր ստացած տեղեկութիւնները հետևեալներն են.

Վարշավա քաղաքում մայիսի 22-ից մինչև 28-ը հիւանդացել են 15, մեռել են 9 հոգի: Վարշավայի նահանգում հիւանդացել են 45, մեռել են 21. Կովէնեան նահանգում հիւանդանալու և մահվան դէպքեր չը կային: Պետրօվսկայա նահանգում մեռել է 1, Պլօցկայա նահանգում մայիսի 15-ից մինչև 21-ը հիւանդացել են 30, մեռել են 17 հոգի. Պօդօլսկայա նահանգում մայիսի 22-ից մինչև 28-ը հիւանդացել են 2, մեռել են 1 հոգի. Րադօմսկայա նահանգում հիւանդացել են 5, մեռել են 4 հոգի. Տուլայի նահանգում հիւանդացել են 8 հոգի, որոնցից ոչ մէկը չէ մեռել:

Բուկովինում խոլերա հիւանդութիւն յայտնվեց. մինչև մայիսի 26-ը հիւանդացել են 4, մեռել են 2 հոգի:

Չէրնովիցի ռուսաց հիւպատոսի տուած տեղեկութեան համեմատ, Սամուշինում, Կօցմանեան գաւառում, Դնէպր գետի վրա, սահմանին մօտ, խոլերա երևաց, որից հիւանդացան 4, մեռան 2 հոգի:

Պորտուգալիայի կառավարութիւնը, ի նկատի ունենալով, որ աննշան են (5-ից մինչև 1) Լիսաբօնում խոլերանման հիւանդութիւնների դէպքերը և ամենևին մահվան դէպքեր չը կան, վճռեց հրատարակել սրանից յետոյ սանիտարական բիւլլէտէններ շաբաթը միայն մի անգամ:

Չը նայելով բժշկական հետազօտութեան բացասական հետևանքներին, Լիսաբօնեան բժիշկներից մի քանիսը շարունակում են պնդել, որ տիրապետող էպիդէմիան ամենաթեթև տեսակի խոլերա է և որ սեպտեմբեր ամսին, երբ կը սկսվի տարվայ անձրևային ժամանակը, այդ հիւանդութիւնը անպատճառ աւելի էլ մեծ ոյժով կը տարածվի: Կառավարութիւնը, ի նկատի առնելով այդ, զգուշութեան յայտնի միջոցներ է ձեռք առնում:

Օդէսա քաղաքը, չը նայելով որ այնտեղ և նրա շրջականներում խոլերայով հիւանդացողներ չը կային, Պօրտուգալիայի կառավարութիւնը վտանգաւոր էր համարում այդ քաղաքը հիւանդութեան կողմից: Այդ հարցի առիթով սկսված գրագրութիւնից յետոյ, այդ կարգադրութիւնը այժմ վերացված է, և Օդէսա քաղաքը Պօրտուգալիայի կառավարութեան կողմից կասկածաւոր է միայն ճանաչված խոլերայի կողմից:

Մալտայի իշխանութիւնը 5 օրվայ կարանտին է նշանակել Սև ծովի Թիւրքաց նաւահանգիստներից ստացվող ապրանքների համար:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաթում, յունիսի 6-ին

Բաթումից 123 ստորագրութեամբ մի բողոքագիր է ուղարկվում «Արձագանքի» և «Մշակի» խմբագրութիւններին և այդ բողոքագրի մէջ չօշափվում են այնպիսի պատկառելի անձնաւորութիւններ, որոնց անունը մօտ ու սիրելի է հայ հասարակութեան սրտին:

Շատ բնական է, որ Բաթումի հայերը հետաքրքրվում են այդ բողոքագրով և ցանկանում են իմանալ, թէ ովքեր են նրա կազմողները, ինչ նպատակով են առաջնորդված և մինչև որ աստիճանի արդարացի է նրանց բողոքը:

խնամքին յանձնած դպրոցները չեն զլանայ մի չնչին զոհաբերութիւն անել այդ նպատակի համար՝ անհրաժեշտ գործիքներ ձեռք բերելու:

Գոնէ այսուհետև նոր մտնող մանուկների տեսողութիւնն էլ պէտք է անշուշտ քննվի, երբ նրանք քննութեան կենթարկվեն ընդհանուր առողջութեան տեսակէտից:

Ինչ և իցէ՝ այս թւերը մի շարք խորհրդածութիւն են անել տալիս մեզ մեր դպրոցների կարգերի մասին, մանուկների ընդհանուր առողջական դրութեան վերաբերմամբ. այս խորհրդածութիւնները ես առաջ կը բերեմ մի ուրիշ անգամ, առայժմ մատնանիշ կանեմ մի քանի խոշոր երևոյթների վրա:

Այս փոքրիկ ստատիստիկան ցոյց է տալիս, որ մեր ծխական դպրոցների աշակերտներից համարեա $^{2}/_{3}$ տկարանում են տարվայ ընթացքում և կարօտ են բժշկի օգնութեան, որ այդ հիւանդներից ամեն մէկը մի դասական տարվայ ընթացքում դիմել է բժշկին 6 անգամ, և որ իւրաքանչիւր շաբաթական այցելութեանս ժամանակ ուսումնարանի մէջ տկարներ են գտնվել 13 հոգի (չը հաշւելով բացականերին), այսինքն ուսումնարանում գրանցված երեխաներից այդ օրերը (այստեղից կարելի է եզրակացնել, որ ամեն օր էլ մօտաւորապէս այդպէս է լինում) տկար են եղել 65 հոգի, կամ 9% բոլոր աշակերտուհիների թւից (720): Եթէ հաշւենք նոյնպէս և այն հիւանդները, որոնք չեն կարողանում դպրոց յաճախել, այդ թիւը կարող է հասնել 10—11%-ի: Այս մի սոսկալի տոկոս է, որը, մեր կարծիքով, ուղղակի մատնանիշ է անում, չեմ ասում ամբողջապէս, այլ գոնէ մասամբ մեր դպրոցների և դպրոցական կարգերի անհաստատութեան վրա:

Դառնալով իւրաքանչիւր դպրոցի առողջական դրութեանը՝ սաների հիւանդանալու տեսակէտից, մենք նկատում ենք հետևեալը: Ամենամեծ տոկոս հիւանդների տուել է Նորաշէնի դպրոցը, (14% իւրաքանչիւր այցելութեան), յետոյ Յովնանեանը (12%), իսկ ամենափոքրը՝ Կար ու Ձևի ուսումնարանը:

Ուրեան պակասութիւնը չափազանց զարգացած է Կար ու Ձևի ուսումնարանում (34%) ու մրսողական հիւանդութիւններ (հազ, ջերմ, բղացաւ) շատ նկատվեց ս. Նշանի (24%), Նորաշէնի (23%) դպրոցներում և ամենաքիչը՝ Կար ու Ձևի դպրոցում:

Այս մի տարվայ փորձը ցոյց տուեց, որ երեխաներին ուսումնարան ընդունելուց առաջ միանգամայն անհրաժեշտ է նրանց բժշկական քննութեան ենթարկել: Անցեալ տարի այդ կարելի եղաւ անել միմիայն Զգրաշէնի ուսումնարանում և մի քանի անընդունակներին մերժել:

Այդ զգուշութեան բացակայութիւնը վատ հետևանքներ ունի և, ի միջի այլոց, այն, որ մեր դպրոցներում ընդունվում են այնպիսի մանուկներ, որոնք ֆիզիկապէս անկարող են դիմանալ, այն էլ մեր դպրոցական անտանելի կեանքին: Իբրև ապացոյց մեր այս խօսքերի, կարող ենք առաջ բերել այն սոսկալի փաստը, որ այդ դպրոցներում մենք գտել ենք 37 հոգի խլացաւով (золотуха) հիւանդ, և սրանցից մի քանիսները օպերացիայի կարօտ էին: Մի քանիսները դուրս եկան (Կար ու Ձևի ուսումնարանից 2-ը, Զգրաշէնից 1-ը): Յովնանեան դպրոցում ես պատահմամբ գտայ 3 կամ 4 անբուժելի սրտի հիւանդութիւն ունեցողներ (порокъ сердца): Մի ուրիշ ուսումնարանում գտել եմ նոյնպէս, horribile dictu! թոքախտաւորներ!!

Վարակիչ հիւանդութիւնների վերաբերմամբ բժշկի հսկողութիւնը ուսումնարանի վրա պէտք է որքան հնարաւոր է խիստ լինի, և այս հսկողութեան կարևորութիւնը ցոյց տալու համար իմ կարճ դպրոցական պրակտիկան նոյնպէս մի քանի օրինակներ է տալիս: Այսպէս, Նորաշէնի ուսումնարանում մի աղջիկ քութէշից դեռ չառողջացած՝ եկել էր նստել դասատուն և գուցէ շատերին վարակէր, եթէ պատահմամբ չիմացվէր և անմիջապէս ախտահանել չը տային այդ դասատունը: Երեխային արգելվեց ուսումնարան յաճախել, իսկ հետազօտութիւնը ցոյց տուեց, որ այդ խեղճի քոյրերն ու եղբայրները բոլորը վարակված են եղել քութէշով: Մի համանման դէպք, միայն հակառակ ելքով, տեղի ունեցաւ Յովնանեան դըպրոցում: Այցելութեանս ժամանակ ես խնդրեցի արձակել մի քանի երեխաների, կասկածելով, թէ նրանք կարմրուկ պէտք է ունենան, բայց ցաւակցաբար արդէն ուշ էր և այդ դասատան համարեա կէսը հիւանդացաւ կարմրուկով:

Վերջացնելով այս յօդուածը, ես չեմ կարող չը յայտնել իմ շնորհակալութիւնը հոգաբարձութեանս յանձնած դպրոցների ղեկավարներին և մանաւանդ վերև յիշած օրիորդներին, որոնց վրա իսկապէս ընկնում է բազմաթիւ հիւանդներին դեղեր մատակարարելու, և առհասարակ դպրոցի առողջական դրութեան վրա հսկելու ծանրութիւնը: («Մշակի» անցեալ համարում օր. Մալումեանի փոխարէն սխալմամբ տպված էր օր. Փիրումեան, իբրև ս. Նշանի դպրոցի դեղարանին հսկող):

Ես համոզված եմ, որ այս լաւ գործը գնալով կը զարգանայ մեր մէջ ևս, և մեր վարչութիւնները ոչ միայն կը դադարեն նայել բժշկի վրա, որպէս մի օտար տարրի վրա, այլ աւելի լուրջ և աւելի հաւատարմաբար կը վերաբերվեն դէպի նրա օգտակար գործը, ամեն կերպ աշխատելով նպաստել այդ գործի ընդարձակման:

Բժշկ. Վ. Արծրունի

Բանից դուրս է գալիս, որ այդ բողոքագիրը կեղծ է, որ նրա ստորագրողները ոչ միայն անտեղեակ են բողոքագրի բովանդակութեան, այլ նրանցից շատերը մինչև անգամ գոյութիւն չունեն աշխարհի երեսին։ Եւ ահա հասարակական բողոքագրի փոխանակ՝ մեր առաջ ներկայանում է հասարակական կարծիքի մի անխիղճ, վերին աստիճանի անպատկառ կեղծիք։

Վրդովված ոչ այնչափ բողոքագրի բովանդակութեամբ, որը, ի դէպ ասել՝ կարող է նմուշ լինել գրականական ճաշակի կատարեալ բացակայութեան, այլ վրդովված մի այդպիսի հրապարակական խաբէութեամբ, մի քանի հոգի, ի թիւս որոց և ես, դիմում ենք «Մշակի» խմբագրութեան և բացարձակապէս պնդում՝ որ յիշեալ բողոքագիրը կեղծ է։ 123 ստորագրողներից չէ գտնվում և ոչ մէկը, որը հերքէր մեր ասածները։

Իրողութիւնը ուրեմն շատ պարզ է։

Մի կողմից մի երկու անյայտ, դիմակաւորված մարդիկ, որոնք անպատկառ կերպով կեղծում են հասարակութեան կարծիքը, իսկ միւս կողմից այդ վարմունքից վրդովված անձինք, որոնք իրանց պարտականութիւնն են համարում երևան հանել այդ զզուելի կեղծիքը։

Ոչ մի ազնիւ և առողջ ուղեղի տէր անձնաւորութիւն, եթէ միայն նա կուրացած չէ անձնական կրքերով, չէր կարող չուրախանալ և շնորհակալ չը լինել այն անձինքներից, որոնք նըպաստում են ճշմարտութեան պարզվելուն։

Սակայն տեսէք թէ ինչ տեսակ մարդիկ կան գրականական ասպարիզի վրա։

«Արձագանքի» №№ 61 և 63-ում երկու ֆիլիպպիկներով, որոնք կրում են մեծաղորդ վերնագիրներ.—«Այլասեռված սերունդ» և «Բաժումի խուզարկուները»—մի պարոն կատարեալ Դոն Քիշոտի կատաղութեամբ յարձակվում է մեր վրա և խօսք չէ գտնում դատապարտելու այն յանդգնութիւնը, որով մենք համարձակվել ենք սևին սև ասել և սպիտակին սպիտակ։ Նրա կարծիքով բժիշկը իրաւունք չունի հետաքրքրվել հասարակական հարցերով, որովհետև նա բժիշկ է, և Պետրոսը ու Կիրակոսը նոյնպէս իրաւունք չունեն խառնվելու այդ տեսակ խնդիրներում, որովհետև նրանք Պօղոսեան չեն։ Պարոնի կարծիքով, ճշմարտութիւնը լոյս հանելը, կեղծիք պարզելը—պօլիցիական ստոր խուզարկութիւն է, նըշան է սերունդի այլասերման, չորացած, սառկացած, ինքնությունից և կրիտիկայից զուրկ ուղեղի, երամական յատկութեան, երկիւղի, ստըրկական վեհերոտութեան և այլ մի շարք այդպիսի գեղեցիկ և ոգևորված ածականներ... Պարոնի ոգևորութիւնը հասնում է այն աստիճանի, որ նա այլ ևս խօսքեր չէ գտնում իր զգացմունքները յայտնելու համար և սկսում է լաց լինել. Նա իր հայհոյութիւնները վերջացնում է խորհնացու ողբով։—Մի կատարեալ խոտերիկական պատկեր. մի պատկեր, որը կարող էր ծիծաղելի լինել, եթէ ցաւալի չը լինէր։

Եւ ճշմարիտ, ցաւալի է տեսնել գրականական ասպարիզի վրա այդքան մաղձ, այդքան կեղծութիւն և բարեխղճութեան այդ աստիճանի բացակայութիւն։

Մարդիկ չեն վրդովվում, երբ որ տեսնում են հասարակական կարծիքի անպատկառ կեղծումը. բայց զայրանում են, երբ որ մէկը համարձակվում է պատռել այդ կեղծութեան քօղը։ Նրանք չեն խղճահարվում Ցուդայի և աւազակի հետ նմանեցնել մի յարգված, բարձրաստիճան եպիսկոպոսի, չեն քաշվում անարդար յարձակումներ գործել մի մարդու վրա, որից նախօրօք խլել են նրա պաշտպանութեան զէնքերը և փարիսեցու աղաղակներ են բարձրացնում, երբ որ այդ մարդը վստահանում է յայտնել իր համոզմունքը հասարակական լուրջ խնդրի վերաբերութեամբ։ Եւ իբրև թէ այդ անում են նրանք յանուն գիտակցութեան։

Նրանց համար ոչինչ էր իրանց կրքերը առաջ տանելու համար չօշափել անմեղ անձնաւորութիւնների պատիւը, կեղծել, յեղաշրջել փաստերը և կանգ չառնել նոյն իսկ այնպիսի կեղտոտ միջոցի առաջ, ինչպէս է ինսինուացիան...

Եւ որ զարմանալին է՝ այդ ամենից յետոյ նըրանք դեռ համարձակվում են առանց կարմրելու, առանց խղճի խայթ զգալու՝ քարոզներ խօսել ազնւութեան և ճշմարտութեան մասին։

Մարդու բերանից ակամայ դուրս են թռչում բանաստեղծի խօսքերը՝

Դատ արա սոցա, Տէր իմ, Աստուած իմ։

Բժ. Թ. Զաքարեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Մոսկվա, յունիսի 1-ին

Խնդրում եմ տեղ շնորհէք «Մշակի» մէջ հետևեալ երկտողիս.

Դիմում եմ թէ Անդրկովկասի և թէ Հիւսիսային Կովկասի բոլոր թէ քաղաքների և թէ գիւղերի հայ դպրոցների վարժապետներին ու վարժուհիներին, խոնարհաբար խնդրելով նրանց՝ յայտնել ինձ, թէ որքան աշակերտուհի և աշակերտ կայ այն դպրոցում, ուր նրանք ուսուցանում են, և եթէ հնար եղաւ՝ իմանալ նաև աշակերտի ծընողների նիւթական դրութիւնը։ Խիստ կարևոր է գիտենալ նաև, թէ մօտաւորապէս որքան հայ բնակիչ կայ գիւղում կամ քաղաքում և որքան այլազգի։ Այդ տեղեկութիւնները հարկաւոր են գիտնական աշխատութեան համար։ Ամեն մի տեղեկութիւն շնորհակալութեամբ կընդունվի։ Տեղեկութիւնները խնդրում եմ ուղարկել հետևեալ հասցէով. Москва, Тверская ул. Меблированныя комнаты Фальцъ-Фейнъ. Студенту Александру Качкачьянъ.

Խնդրում եմ ուրիշ հայ թերթերի խմբագրութիւններին արտատպել սոյս նամակը։

Ալ. Կաճկաճեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ հաղորդում են Կարսից, յունիսի 9-ից. «Հեռագրով հաղորդվեց ձեզ, որ Նահապետեան վարդապետը կանչված է Էջմիածին և նրա տեղ նշանակված է Թաւաքալեան վարդապետը։ Սակայն երէկ Նահապետեանը նորից հեռագիր ստացաւ, որ դեռ ճանապարհ չընկնի Էջմիածին»։

—

Թաւրիզից գրում են «Շաւիղ» շաբաթաթերթին, որ Սովուչբուլաղի Դարաչաք գիւղում սաստիկ աղքատութեան պատճառով մի հայ աղջիկ մահմեդականութիւն է ընդունել։

—

Ցաւում ենք, որ ստիպված ենք նկատել, որ առաջիկայ ընտրութիւնների պատճառով արդէն սկսել են դիմել մեզ զանազան գանգատներով։ Թիֆլիսի ս. Նշան եկեղեցու երկու ծխական չեն մտցրած ցուցակի մէջ, չը նայած որ մէկը այդ եկեղեցու հանգուցեալ քահանայի որդին է, իսկ միւսը այնպիսի ծխական, որի տանը ծխատէր քահանան ծէսեր է կատարում։ Ինչու։

—

Ինչպէս յայտնի է, Մոսկվայի Պետրովսկայա երկրագործական ակադեմիան այս տարի վերջնականապէս փակվեց։ Վճռված է նրա փոխարէն բանալ Մոսկվայում մի նոր բարձրագոյն դպրոց, «Մոսկվայի գիւղատնտեսական ինստիտուտ» անունով։ Այդ դպրոցը պէտք է ունենայ երկու բաժին, մէկը քառամեայ դասընթացքով—յատկապէս գիւղատնտեսների համար, միւսը հնգամեայ դասընթացքով, գիւղատնտեսական ինժեներների համար։ Դասաւանդութեան գործնական մասի վրա պէտք է առանձին ուշադրութիւն դարձնվի։

—

Գաղթականների վերաբերմամբ ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Մի պարոն, Գէորգ աղա Էնրամճեան, որպէս լաւ ծանօթ գաղթականների դրութեանը, իբրև պատգամաւոր գնաց Էջմիածին, Վեհափառի մօտ, զեկուցանելու գաղթականների դրութեան մասին և գաղթականութեան առաջն առնելու համար մի քանի միջոցներ առաջարկելու։ Այդ պարոնի ծրագիրն է՝ այստեղ փողերը զուր տեղ չը ծախսել, այլ բուն երկրում օգնել կարօտեալներին։ Էնրամճեանի հետ ընկերացել է և մի ուրիշ անձ՝ Մուրադ աղա Ղոնդաղճեանը»։

—

Մեզ ուղարկված է այս օրերս Թիֆլիսում լոյս տեսած մի ռուսերէն գրքոյկ, «Справочная книжка» անունով, որ կազմել է Կ. Սարգիսօվ, ներկայ 1894 թւի համար։ Գրքոյկի մէջ ամփոփված են Թիֆլիսի բժիշկների, ատամնաբոյժերի, ատամնաբոյժերի, մանկաբարձուհիների, ֆէլշերների և տեղացիների մանրամասն հասցէները, այնպէս որ անծանօթ մարդը այդ գրքոյկով կարող է գտնել որին ուզում է։ Բացի դրանից կան և երկու փոքրիկ յօդուածներ, որոնք ամփոփում են բժշկական մի քանի կարևոր խորհուրդներ։ Գինն է 25 կոպէկ։

—

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեց Հրատարակչական ընկերութեան տպագրած մի նոր գըրքոյկ՝—Լև Տօլստոյի «Կովկասի գերին», թարգմանութիւն Պ. Պ.-ի։ Գրքոյկը մանկական ընթերցանութեան համար է։ Գինն է 20 կոպէկ։

—

ՇԱՄԱԽԻՑ, յունիսի 9-ից, մեզ գրում են. «Երէկ առաւօտեան, ժամի 10-ից 20 րոպէ անցած՝ Շամախում բաւական սաստիկ երկրաշարժ եղաւ, որը կրկնվեց այսօր առաւօտեան ժամը 10-ին, բայց թեթև կերպով։ Ոչ մի դժբաղդութիւն չը պատահեց։ Այս տարի սա չորրորդ անգամն է, որ երկրաշարժի դէպք է պատահում, այդ պատճառով ժողովուրդը կասկածում, թէ մի գուցէ քաղաքին որ և է դժբաղդութիւն պատահի»։

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Յունիսի 5-ին, քաղաքումս, մի բոստանչի թուրք ովչարի մի քանի հարուածներով սպանեց իր երիտասարդ յղի կնոջը։ Սպանութեան պատճառը, մի քանիսների ասելով, այն է, որ կինը սիրային յարաբերութիւն է ունեցել ուրիշի հետ։ Բայց ասում են նաև, որ երեկոյեան քնելու ժամանակ, տանը ջուր չլինելու պատճառով, կինը առաջարկել է մարդուն դուրս քնել. ամուսինը չէ համաձայնվել, այդ առիթով տհաճութիւն է ծագել երկուսի մէջ. «դու չես ուզում տանը քնել, տես ես ինչպէս կը քնացնեմ քեզ» ասելով՝ կատաղած ամուսինը յարձակվում է կնոջ վրա ու սպանելով անմիջապէս փախչում. հաւանական է համարվում վերջին պատճառը։ Չը նայելով ոստիկանութեան ձեռք առած խիստ միջոցներին՝ չարագործը դեռ չէ ձերբակալված։ Ենթադրում են, որ նա անցել է սահմանը և գնացել Պարսկաստան»։

—

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ մեզ գրում են. «Թիֆլիսաբնակ Մարտիրոս Նունուֆարեան ուղարկել է Էջմիածին, յօգուտ սովեալների, մօտ 600 պուդ ալիւր, ճանապարհածախսն էլ իր վրա առնելով։ Վեհափառի կողմից, դիւանատունը, Թիֆլիսի կօնսիստորիայի միջոցով, յայտնեց շնորհակալութիւն պ. Նունուֆարեանին այդ նուիրատուութեան համար»։

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Գաւառապետ Գէորգ Խան-Աղեան, որն աւելի քան 30 տարի վարում է այդ պաշտօնը Էջմիածնի գաւառում, հրաժարական է տուել իր պաշտօնից։ Գաւառի հասարակութիւնները, թէ հայ և թէ թուրք, մի քանի անգամ ճաշկերոյթներ կազմեցին ի պատիւ իրանց գաւառապետի։ Պ. Խան-Աղեան մտադիր է իբրև մասնաւոր մարդ ապրել իր ծննդավայրում՝ Ջալալ-օղլի»։

—

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶԻՑ մեզ գրում են. «Վլադիկավկազի հայ հասարակութիւնը չորս հոգի էր ընտրել եկեղեցապատկան նոր գետինը պարսպելու համար։ Այժմ գործակալ Պետրոս քահանայ Կուսիկեանցի աջակցութեամբ, ժողովարարութիւն են անում՝ այդ նոյն գետնի վրա հայոց նոր ուսումնարան շինելու համար։ Մինչև այսօր ժողովել են 1200 րուբլի և ամենքն էլ ուրախութեամբ մասնակցում են այդ հանգամանկութեան»։

—

ԳՕՐՈՒՑ մեզ հաղորդում են հետևեալը. «Վերջին օրերս, երեկոյեան մօտ 9 ժամին, Գօրու քաղաքային այգին դուրս էր եկել զբօսնելու մի 14 տարեկան հայ աղջիկ իր աղախնու հետ միասին։ Աղջիկը Գօրու յայտնի հարուստ ընտանիքի դուստրն է և միակ ժառանգը իր հօր հարստութեան։ Ի հարկէ, որտեղ հարստութիւն կայ, այնտեղ էլ ցանկացողների թիւը անթիւ ու անհամար է այդ հարստութիւնը ձեռք բերելու։ Ի միջի այլ թեկնածուների, այդ հարստութեան վրա աչք է գցում և վրաց աղքատացած ազնուականներից մէկը։ Ահա այդ երեկոյ մի խումբ զինուորված մարդիկ յարձակւում են գործում աղջկայ վրա, և բռնի կերպով նստեցնելով կառքը՝ փախչում են։ Աղջիկը մի կողմից, աղախինը միւս կողմից ճիչ են բարձրացնում, և աղջիկը յուսահատութիւնից դուրս է պրծնում իրան յափշտակող վայրենիների ձեռքից և կառքից ընկնում է։ Այդ ճիչի և աղաղակի վրա հաւաքվում է Գօրու ամբողջ հասարակութիւնը և պօլիցիան, որոնք աշխատում են խլել աղջիկը աւազակների ձեռքից։ Յափշտակողները սկզբում կամենում են դիմադրութիւն ցոյց տալ, բայց վերջը վախենում են և թողնելով աղջկան՝ փախչում են։ Ասում են, որ գետի միւս ափում ամեն բան պատրաստ էր պսակի խորհուրդը կատարելու համար»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՆՏԱԽՏԸ ՀՕՆ-ԿՕՆԳՈՒՄ

—

Հօն-կօնգում կոտորածներ անող ժանտախտը 1664 թւին Լօնդօնում տարածված ժանտախտն է յիշեցնում։ Հիւանդին սկզբում մրսեցնում է, յետոյ տաքութիւն է տալիս և սաստիկ գլխացաւ է սկսվում։ Եթէ 24 ժամվայ ընթացքում հիւանդութեան ընթացքը կանգ չէ առնում, այն ժամանակ մէջքի և ուսերի վրա երևում են ուռոյցքներ, հիւանդը շուտով անզգայ դրութեան մէջ է ընկնում և մեռնում է հիւանդութեան սկսվելու երկրորդ օրը։

Ժանտախտը սկսվեց մահմեդական թաղում։ Այդ պատճառով մզկիթները լցված են հիւանդներով և աղօթողներով։ Ճիշդ ստատիստիկա չը կայ, բայց յայտնի է, որ չինական բարեգործական ընկերութիւնները արդէն տուել են 2000 դագաղներ և որ շատ մեռածներին հորերն են գըցում։

Բրիտանական կառավարութիւնն աշխատում է քանդել տալ վարակված թաղերը։ «Daily News» լրագրը հաղորդում է, որ մտադրութիւն կայ ցամաքեցնել կղզին, որի վրա կառուցված է Հօնկօնգը (Հօն-կօնգ բառացի կերպով նշանակում է «անուշահոտ ջրեր»։)

Լօնդօնից հեռագրում են «Berliner Tageblatt» լրագրին յունիսի 2-ից (14-ին) հետևեալը. «Այստեղի գործակալութիւններից մէկը հաղորդում է, որ Կանտոնում քաղաքի փողոցներում յայտարարութիւններ էին կպցրած, որ եթէ նահանգապետը կը քանդի չինական թաղը, այն ժամանակ կրակի կը մատնվեն բրիտանական րէզիդէնցիաները Կանտօնում և Շօմէնում։ «Medical Journal» ամսագրի յատուկ թղթակիցը հաղորդում է, որ ժանտախտը Հօն-կօնգում սկսվեց արդէն մայիսի 6-ին։ Հիւանդութիւնն ունի միջին դարերում Եւրոպայում կոտորածներ անող ուռոյցաւոր ժանտախտի բոլոր նշանները։ Այդ հիւանդութիւնը երբէք կատարելապէս չէ անհետացել և ժամանակ առ ժամանակ երևում էր Չինաստանում։ Այնտեղից անցնում էր Պարսկաստան և ապա Եւրոպական Ռուսաստան։ Հիւանդութեան նշանները նոյն են, ինչ որ տիֆի ժամանակ և ուռոյցքներն երևում են հէնց մահից առաջ։ Շատ հաւանական է, որ հիւանդութիւնը անցել է Պակօյից, որտեղից ամեն շաբաթ ճանապարհորդներ են գալիս և խաղեր են ուղարկվում Հօն-կօնգ։ Յոյս ունեն, որ շնորհիւ սանիտարական եռանդոտ միջոցների՝ կաջողվի ազատել հիւանդութիւնից քաղաքի եւրոպական մասը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Հռոմէական պապի ապագայ կօնդակի մասին, որով շատ են հետաքրքրվում Արեմուտքում, տարբեր լուրեր են տարածված։ Պարիզի կղերական «Univers» լրագրի խօսքերով, այդ կօնդակի մէջ պապը, ի միջի այլոց, կը յայտնի, թէ պապութիւնը ոչ յունական, ոչ էլ լատինական, այլ տիեզերական հիմնարկութիւն է, և կառաջարկի բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներին միանալ և մէկ եկեղեցի կազմել։

—«Berl. Tageblatt» լրագրի Հռոմի թղթակցի խօսքերով, Սիցիլիայի դրութիւնը կատարելապէս յուսահատական է։ Կատարեալ աղքատութեան հասած բանւորները չեն հաւատում կառավարութեան օգնութեանը, և գեներալ Մօրրը ենթադրում է, որ Սիցիլիային սպառնում է կամ յեղափոխութիւն, կամ սով։

—«Polit. Corresp» լրագիրը հաղորդում է, որ Կ. Պօլսի յունաց պատրիարքը այս օրերս ունկնդրութիւն էր խնդրում սուլթանի մօտ, բայց նրա խնդիրքը մերժվեց։ Չը նայելով դրան, նա գնաց սուլթանի պալատը և կրկին անգամ աշխատեց ընդունվել սուլթանի մօտ, բայց անաջող։ Սուլթանը իր ադիւտանտի բերանով ասեց, որ չէ կարող ընդունել պատրիարքին։ Այնուամենայնիւ, սուլթանը ընդունեց պատրիարքի գրաւոր զեկուցումը և յանձնեց իր մինիստրներին քննելու համար։

—Հօնգ-կօնգում, մայիսի 31-ին և յունիսի 1-ին, ժանտախտից հիւանդացան 135, մեռան 179 հոգի։ Շանխայում օտար երկրների և չինական նաւերի համար 48 ժամվայ զննութիւն է նը-

չանակված։—Հաագայի ռուսաց դեսպանի տուած տեղեկութեան համեմատ, Նիդէրլանդեան Հընդկաստանի սանիտարական իշխանութիւնները անցեալ մայիսի 14-ից անբարեյաջող յայտարարեցին ժանտախտի կողմից Հօնգ-կօնգը և կանտօնը, կարգադրելով այդ նաւահանգիստներից ստացվող ապրանքների վրա սանիտարական խիստ միջոցներ գործադրել։ Գերմանական կառավարութիւնը դեռ ևս ոչինչ յատուկ միջոցներ չէ որոշել՝ Չինաստանից եկող նաւերի համար։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իտալական «Nuova Antologia» ամսագիրը իր վերջին համարում տպել է մի հետաքրքիր ցուցակ համալսարանների և ուսանողների թւի եւրոպական պետութիւններում։ Ինչ վերաբերում է համալսարանների թւին, Իտալիան առաջին տեղն է բռնում, որովհետև 21 համալսարան ունի, ապա գալիս է Գերմանիան—20, Ֆրանսիան—11, Սպանիան—10 և Մեծ-Բրիտանիան—7։ Իսկ ինչ վերաբերում է ուսանողների թւին, այդ կողմից առաջին տեղը պատկանում է Մեծ-Բրիտանիային, ապա արդէն գալիս են Աւստրիան, Ֆրանսիան և Գերմանիան. իսկ Իտալիան ամենավերջինն է։

* * *

Աւստրալիական «Melbourne Argus» լրագրի խօսքերով, Աւստրալիայի ազգաբնակութիւնը գրքեր առնելու վրա աւելի շատ է ծախսում, քան ամերիկացիները և անգլիացիները. միջին թւով աւստրալիացին տարեկան առնում է 12 շիլլինգի գիրք, ամերիկացին—չորս շիլլինգի, անգլիացին—$2^1/_2$ շիլլինգի։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԲՈՒԴԱ-ՊԵՇՏ, 10 յունիսի։ Ունգարական մագնատների ժողովն ընդունեց 4 ձայների մեծամասնութեամբ քաղաքացիական ամուսնութեան վերաբերեալ օրինագիծը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 յունիսի։ Ֆինանսական և գիւղատնտեսական մինիստրները բանակցում են, որ խնտեսութիւնը գործերի համար հաճար առնի և եկող տարի անմիջապէս գիւղատնտեսներից։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 11 յունիսի։ Ջուրը Վիսլա գետում 26 ֆուտ բարձրացել է և ափերից դուրս է եկել։ Վարշավայի մօտ մի քանի գիւղեր ջրի տակն են. մեծ անձրևներ են գալիս. սպասւում է, որ կրկին կաւելանայ ջուրը։

ՎԻԵՆՆԱ, 11 յունիսի։ Մագնատների ժողովը քուէարկից քաղաքացիական ամուսնութեան վերաբերեալ օրէնքը յօդուածներով. կղերականների առաջարկած մի քանի փոփոխութիւնները մերժվեցին մեծամասնութիւնից։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 յունիսի։ Ներքին գործերի մինիստրը և ս. սինօդի օբէր-պրոկուրորը ճանապարհ ընկան Սպասօվ-սկիտ. վաղը նոյն տեղն է գնում հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրը։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 11 յունիսի։ Ալէքսանդր թագաւորը այսօր ճանապարհ ընկաւ դէպի Կ. Պօլիս։

ԲԵՐԼԻՆ, 11 յունիսի։ Կայսրը հրամայեց բանտ նստեցնել արարողապետ Կօտցէին այն խայտառակ նամակների համար, որ նա ուղարկում էր պալատականներին։

ԼՕՆԴՕՆ, 11 յունիսի։ Գերմանական անարխիստ Բրալ, որի բնակարանում գտել են զանազան թթւուտներ՝ պայթող նիւթեր պատրաստելու համար, քրէական դատարանին է ենթարկված։— Պրինցեսա Ալիսա ժամանեց Վալտօն, Բատտէնբէրգեան պրինցեսու հետ մնալու համար։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ, 11 յունիսի։ Այսօր խէդիվը ուղևորվեց Կ. Պօլիս, ուր կը հասնի երկուշաբթի և ունկնդրութեան կընդունվի սուլթանի մօտ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 յունիսի։ Պետերբուրգի տեխնոլօգիական ինստիտուտի պրոֆէսոր Լանկօվօյ առևտրի դէպարտամենտի փոխ-դիրեկտոր է նշանակված։

ՎԻԵՆՆԱ, 12 յունիսի։ Ունգարական մագնատների ժողովը այսօր, առանց վիճաբանութիւնների, ընդունեց Ռուսաստանի հետ կապվող առևտրական դաշնագիրը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յունիսի 10-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	93 ր.	40 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	70 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	$02^1/_4$ »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	51 »
Մաքսային կուպօններ — . .	150 »	— »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	5 »	7 »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի .	— »	— »
— — — — 2-րդ .	— »	— »
— — — — 3-րդ . .	— »	— »
— — — 2-րդ —	— »	— »
— — — 3-րդ —	— »	— »
— — — 4-րդ —	— »	— »
5% ոսկեայ ռէնտա 1884 թ. . . .	161 »	25 »
$4^1/_2$ ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	249 »	25 »
— — երկրորդ —	225 »	50 »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	$102^7/_8$ »	— »
$4^1/_2$ ռէնտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	96 »	75 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	— »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
Գրաւ. թղթ. — — .	191 »	— »
$4^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	102 »	— »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.		
Պեփոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	154 »	50 »
— — — թղթադ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	102 »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	102 »	— »
Օդէսայի — —	$101^3/_8$ »	— »
Թիֆլիսի — —	99 »	75 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	100 »	50 »
— — Քութայիսի — .	100 »	50 »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների։
Կ. Գ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի և ներքին հ.
Դ. Դ. ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԳՕ—1—$1^1/_2$ ժ. ականջի, կոկորդի և քթի.
Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—$12^1/_2$—1 ժ. կանանց ց.
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ու սեռական օրգանների հ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^1/_2$ ժ.
Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—$7^1/_2$ ականջի, կոկորդի և քթի ու ներքային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խաշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։
Վճար 50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) դ օպերացիայի համար առանձին։ Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ։ (№ 72)

Պետերբուրգի համալսարանական պատրաստում՝ է հայ ուսուցիչներին ցենզի համար։
Հասցէն հարցնել. Солдатскій базаръ, церковный домъ, магазинъ Левона Худавердяна. (№ 67) 1—3

ԱԲԻՍ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆՑԻ
ՌՈՒՍԵՐԷՆԻՑ-ՀԱՅԵՐԷՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ
Ա. հատորի գինն է . . . . 3 ր.
Բ. հատորինը „ . . . . 4 ր.
Վաճառվում է Խիտրեկեանի գրավաճառանոցում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ։
Գրավաճառներին 10% զիջումն։
(№ 58) 5—10

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Որ ունի 5 դ. կարգի իրաւունք և երեք տարի պարապել է ուսուցչութեամբ, ցանկանում է հայոց ծխական դպրոցներում ունենալ ուսուցչի պաշտօն Ռուսաց լեզուից և թուաբանութիւնից։
Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով՝ Астрахань, въ Армянское Агабабовское училище, учителю Вардану Аветовичу Шелковникову. (ամ. 2) (№ 67) 2—5

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՌՕԻՆՕՎԻ ՄՕՏ
Վաճառվում են ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ լուսանկար պատկերները.
1) Մեծադիրը, պատից կախելու, ճանապարհածախսով հանդերձ—3 ռուբլի։
2) Կաբինէտային, ճանապարհածախսով—40 կ.։
Ցանկացողները պէտք է դիմեն այս հասցէով.
Тифлисъ. Фотографія Роинова, на Эриванской площади. Կարելի է ստանալ և վերադիր վճարով (наложн. платежъ). (№ 51) 8—10

Սրբազան առաջնորդի հրամանով, առաջիկայ կիրակի, ամսիս 19-ին, առաւօտեան 12 ժամին, ս. պատարագից յետոյ, նշանակված է քաղաքիս բոլոր եկեղեցիներում երեք-երեք պատգամաւորների ընտրութիւն Ներսիսեան հոգևոր դպրոցի հոգաբարձական ընտրութեան համար. ուստի հրաւիրվում են ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունեցող ծխականները նշանակեալ օրը և ժամին ներկայ լինել իրանց եկեղեցին՝ ընտրութեանը մասնակցելու համար։
Գործակալք եկեղեցեաց հայոց ա. և բ. մ. Տփխիսոյ՝ Գիւտ քահ. Աղանեանց
Համագաստ քահ. Տէր-Յովհաննիսեանց
(№ 65) 1—3

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Հնարողներ
„ԾԱՂԿԵԱՅ Օ-Դ-ԸԿՕԼՕՆԻ"
Զանազան գոյնի
Նորութիւն! տուալէտի ջուր
„Օ-ԴԸ-ԲՐՕԿԱՐ"
Զգոյշ պէտք է լինել կեղծումներից
(ամ. 30 № 67) 1—10

Կովկասեան շրջանի հոգաբարձուի թոյլտուութեամբ Գանձակ քաղաքում բացվում է ՏԻԿԻՆ ՉԱԵՎՍԿԱՅԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ
Միջնակարգ դպրոցների համար նախապատրաստվող երկու սեռի երեխաների համար։ Ուսումնարանին կից բացվում է և պանսիօն մանուկների համար։ 2—3

ՍՈՒՐԲ ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ, ի նկատի ունենալով, որ այս տարի լրանում է ուսումնարանի ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ 25 ԱՄԵԱԿԸ, խնդրում է ուսումնարանի նախկին աշակերտուհիներին և նախկին ու ներկայ գործող անձանց շնորհ բերել ամսիս 19-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 10-ին, Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցին՝ ներկայ լինելու ս. պատարագին և ապա հանգուցեալ բարերարների հոգեհանգստեան հանդիսին։ (№ 66) 2—3

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ
ՏԷՐ—ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ
Ընդունում է երթևեկ, կիսաթոշակաւոր և թոշակաւոր աշակերտներ։ Պատրաստում է կլասիքական գիմնազիայի, ռէալական ուսումնարանի, կադէտների կորպուսի և այլ միջնակարգ ուսումնարանների համար։
Թիֆլիս, Գանօվսկայա փողոց, № 11, սեփական տուն։
(№ 35) (եր. և շ.) 22—25

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ։
Աւանդելի առարկաք սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը, № 9, Սերգիևսկայա և Նագօրնայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանօնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովիանօվների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.
№ 62 4—32

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ դեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և տնտեսական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ։
(№ 67) 79—100 (և. շ.)

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА
HOTEL NIEMIECKI, „ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ" գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, քաղաքի կենտրօնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահաւորված նոմէրներ որոնց սարք ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման։ Նոմէրների գինը 50 կոպէկից մինչև 3 ռուբլի օրական, անկողնով և ծառայով։ Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն „Մշակ" և „Նոր-Դար" լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ։ Կայ ռէստօրան, տելեֆօն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիսներ։
Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում։
(№ 21) 86—130 (շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 13 Іюня 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.